

בענין דבר שיש לו מתירין

בב"מ דף נ"ג בסוגיא דחזקי, איתא שם אמר חזקי מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא ותומשו מחולל על מעות הראשונות ומקשה עליו הגמ' מהא דתנן מע"ש בטל ברובו דהא ע"כ מיירי שאין בו ש"פ דאל"ה הא הוי לי' מתירין בפדיי' ואז הא לא בטל דהוי לי' דשיל"מ אבל לחזקי דסבר דאף באין בו ש"פ ג"כ יש לו תקנה א"כ אמאי בטל הא אכתי הוי דשיל"מ ותירץ שם בגמ' דמיירי דלא פריק ומקשה שוב ונייתי מעשר ונצטרפינהו ומשני דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי, היינו כיון דהתערובות הוי רק דרבנן עיי"ש.

והנה קשה לי דהא מבואר בנדרים דף נ"ט דקונמות הוי דשיל"מ ולא בטל וכן איתא שם לגבי טבל, ובמנ"ח מצוה רפ"ד הקשה דאמאי הוי קונמות וטבל דשיל"מ הלא אי נימא דבטל אז אי אפשר להתירו ע"י שאלה משום דהוי כמו אכלה כולה דאין נשאלין עלי' וא"כ היאך אפשר לומר כיון דישנו בשאלה הוי לי' מתירין ולא בטל הלא אתה עושה סיבה מן המסובב, עיי"ש שכתב דכל זה קשה רק לפי שיטת רש"י דס"ל הטעם עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אבל לפי שיטת הר"ן בנדרים דף נ"ב ניחא משום דהוא ס"ל הטעם דדשיל"מ לא בטל משום דהוי לי' מב"מ ומב"מ לא בטל אף לרבנן דר"י דס"ל בעלמא מב"מ בטל זהו רק כשנתערב איסור בהיתר דזה נקרא לדידהו מבשא"מ ולא הוי מב"מ לדידהו רק תערובות של היתר בהיתר וכאן נמי גבי דשיל"מ כיון דהאיסור עצמו יחזור להתירו הוי לי' מב"מ ולא בטיל עיי"ש בר"ן, ולפי שיטתו זו א"ש מה דקונמות נקרא דשיל"מ משום דאף דאחר שנתערב לא הוי לי' מתירין מ"מ כיון דקודם שנתערב שפיר הוי לי' מתירין בשאלה א"כ הא נקרא עליו שם היתר והוי תערובות מב"מ ולזה לא בטל עיי"ש במנ"ח.

ועל זה מאוד קשה לי סתירת הסוגיות דהא כאן בב"מ מבואר דמע"ש שאין בו ש"פ שנתערב בטל ולא הוי דשיל"מ משום דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי היינו כיון דלאחר התערובות הוי רק מדרבנן וכמשנ"ל אכן הלא נתבאר לעיל דאזלינן בתר מעיקרא היינו קודם שנפל בתוך התערובת אי

היי עליו או שם היתר וכפי שיטת הר"ן וא"כ כאן נמי הא קודם שנתערב היי אפשר לצרף דאורייתא ודאורייתא ואז הא הוי עליו שם היתר ומאי איכפת לן מה דהוי דאורייתא ודרבנן לאחר התערובת, וע"כ צריך לומר דסוגיא דידן ס"ל דאזלינן רק בתר השתא אי הוי ליי מתירין אחר שנתערב ולא כסוגיא דנדרים דס"ל קונמות וטבל לא בטל משום דהויא ליי מתירין קודם שנתערב ולא אזלינן בתר השתא שאין לו מתירין וצ"ע ליישב שתי הסוגיות דסתרי אהדדי. שוב הוגד לי שגם הגר"ח"ע ז"ל הקשה כן בספרו אבל תירוצו שם דחוק מאוד וצ"ע.

והנראה לי ליישב ולומר בזה דהא דמבואר בסוגיא בב"מ דמע"ש פחות מש"פ שנתערב לא הוי דשיל"מ אף דלפי סברת הר"ן אכתי הוי מב"מ והוי דשיל"מ וכמו שביארנו היינו משום דכאן גבי מע"ש בלא"ה לא שייך סברת הר"ן וע"כ אזלא רק לפי סברת רש"י ואלייביי שפיר הוי דבר שאין לו מתירין. וביאור הדברים דהלא איסור אכילת מע"ש קודם שנכנס לירושלים לא הוי משום לאו דלא תוכל לאכול בשעריך דהא מבואר במכות דף י"ט דאינו חייב על אכילת מע"ש חוץ לירושלים עד שנכנס לפנים מן החומה ויצא והכא ע"כ עדיין לא נכנס לפנים מן החומה דאז הא הוי קלטוהו מחיצות וכמבואר בסוגיא ומה שאסור לאכול מע"ש קודם שנכנס לירושלים איסור זה בא מכלל עשה דוצרת הכסף בידך וכמו שכתבו התוס' שם במכות ד"ה אר"י דמשמע מיניי דבלא פדיי אסור לאכלו. והנה בסוגיא דידן מבואר דמע"ש קודם שנכנס לירושלים שנתערב מקרי דשיל"מ והמתירין היינו הפדיי אבל הלא זה גופא מה דאפשר לפדות זה הוי עצם האיסור וא"כ לא שייך לומר כיון דהאיסור יחזור להיתרו הוי כמו מב"מ ולא בטיל וכמש"כ הר"ן דהא האיסור כאן לעולם לא יחזור להיתר דהא האיסור זה מה שאפשר לפדותו זה לא יותר כלל וכמובן, וע"כ לא שייך כאן כלל למידן ביי משום דשיל"מ לפי סברת הר"ן. אבל אי סבירא לן כסברת רש"י אף הכא שייך לדון משום דשיל"מ עד שתאכלנו באיסור היינו בלא פדיי תאכלנו בהיתר ע"י פדיון ולא איכפת לן כלל זה מה שהמתיר הוי עצם האיסור דלרש"י לא צריך כלל לקלישת האיסור רק זה שאפשר לאכלו בהיתר וגם הכא הא אפשר לפדותו ולאכלו בהיתר. וא"כ נראה כיון דדין דשיל"מ גבי מע"ש לא שייך רק לפי סברת רש"י שפיר קאמר הגמ' דדאורייתא ודרבנן לא מצטרפי כיון דלאחר שנתערב לא שייך לומר תאכלנו בהיתר משום דאז כבר א"א לפדותו ולפי סברת רש"י הא אזלינן רק בתר שנתערב בתערובת וכמו שביארנו לעיל ולזה לא קשה כלל מקונמות למע"ש דבקונמות אזלינן בתר מעיקרא וכאן גבי

מע"ש אולינן בתר השתא אחר התערובת משום דבקונמות הא שייך סברת הר"ן דהאיסור עצמו של נר אפשר להתירו ע"י שאלה ולהכי מקרי קצת מב"מ וכמבואר בר"ן וע"כ שפיר אמרינן כיון דקודם שנתערב הוי לי' מתירין ולפיכך כבר נקרא עליו שם היתר ולא בטיל אבל כאן הלא אין שייך סברת הר"ן רק סברת רש"י אבל לפי סברא זו הכל תלוי במה שאפשר לאכלו בהיתר והיינו לאחר שנתערב וכמבואר במנ"ח ולהכי שפיר קאמר הגמ' דאורייתא זרבנו לא מצטרפי וממילא לאחר שנתערב שוב א"א להתירן ע"י פדיון וחילול על מעות הראשונות וע"כ שפיר בטיל ברוב.

וממה דנתבאר דהגמ' אזיל לפי סברת רש"י מזה לא קשה כלל על הר"ן דהא גם הר"ן יודה לסברת עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר דהא מבואר במס' ביצה דף ג' דגבי דשיל"מ לא אמרינן ספק דרבנן לקולא וזהו ע"כ משום סברא זו דרש"י. וכן הוא מבואר בחי' רעק"א על חולין דהר"ן מודה בזה לסברת רש"י רק הא דחידש הר"ן סברתו זה רק בנדרים משום דהתם א"א לומר סברת רש"י וכדברי המנ"ח שהבאנו לעיל דסברת עד שתאכלנו לא שייך גבי קונמות לזה צריך לחדש עוד סברא אחרת דדשיל"מ הוי מב"מ אבל כאן במע"ש לא שייך סברת מב"מ כלל רק סברת רש"י ולזה שפיר אולינן בתר שנתערב בתערובת והכל ניחא בעז"ה.